Υπολογιστική Στατιστική με τη γλώσσα R
Κατανομές και έλεγχοι υποθέσεων

Αθανάσιος Σταυρακούδης

http://stavrakoudis.econ.uoi.gr

16 Δεκεμβρίου 2020

Επισκόπηση 1

1. Start
2. Random numbers
3. Distributions
4. p-value
5. Confidence interval

Απλές πράξεις με την R

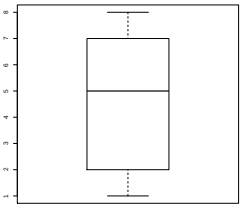
```
> x <- c(1,2,3,4)
> min(x)
[1] 1
> max(x)
[1] 4
> sum(x)
[1] 10
> mean(x)
[1] 2.5
> median(x)
[1] 5
> var(x)
[1] 1.666667
> sqrt(x)
[1] 1.000000 1.414214 1.732051 2.000000
> x^2
[1]  1  4  9 16
```


Νέο γράφημα

boxplot

```
> x <- c(1,5,2,7,8)
> summary(x)
   Min. 1st Qu.  Median    Mean 3rd Qu.    Max.
    1.0     2.0     5.0     4.6     7.0     8.0
> boxplot(x)
```


Συνδυακύμανση και συσχέτιση

```
> x <- c (1,5,2,7,8)
> y <- c (2,9,3,6,10)

> var(x,y)
[1] 9.25

> cov(x,y)
[1] 9.25


> cor(x ,y)
[1] 0.857917
```


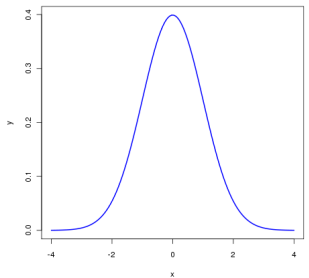
Γράφημα τυπικής κανονικής κατανομής

$$\phi(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2}$$

```
> x <- seq(-4,4,length=201)
> y <- 1/sqrt(2*pi)*exp(-x^2/2)

> plot(x,y,type="l")

> png("nornal1.png")
> plot(x,y,type="l",col="blue")
> dev.off()
```

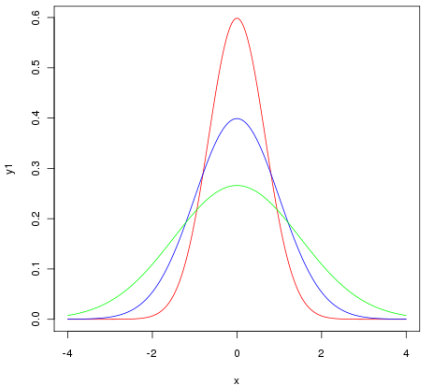

Πολλές γραμμές στο ίδιο γράφημα

```
> x  <- seq(-4, 4, by=0.01)
> y1 <- dnorm(x, mean=0,
                 sd=2/3)
> y2 <- dnorm(x, mean=0,
                 sd=1)
> y3 <- dnorm(x, mean=0,
                 sd=3/2)

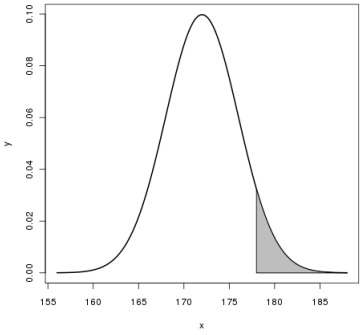
> png("normal2.png")
> plot(x,y1,type="l",
       col="red")
> lines(x,y2,type="l",
        col="blue")
> lines(x,y3,type="l",
```


Σκίαση περιοχών

```
> x  <- seq(156, 188, length=501)
> y  <- dnorm(x, mean=172, sd=4)
> x1 <- seq(178, 188, length=101)
> y1 <- dnorm(x1, mean=172, sd=4)
> png("normal3.png")
> plot(x, y, type="l", lwd=2)
> polygon(c(178,x1,188), c(0,y1,0),
+    col="gray")
> dev.off()
```


Επισκόπηση 2

1 Start

2 Random numbers

3 Distributions

4 p-value

5 Confidence interval

Τυχαίοι αριθμοί με την R

Κανονική Κατανομή

```
> rnorm(30)
> rnorm(30,mean=15,sd=3)
> x <- rnorm(30,mean=15,sd=3)
```

Ομοιόμορφη Κατανομή

```
> runif(50)
> runif(50, min=0, max=4)
> x <- runif(50, min=0, max=4)
```


Άσκηση

Να κατασκευαστούν 100 τυχαίοι αριθμοί από κανονική κατανομή (0,1), να δοθούν τα περιγραφικά στατιστικά, και να κατασκευαστεί ιστόγραμμα συχνοτήτων

```
> x <- rnorm(100, mean=0, sd=1)

> min(x)
[1] -2.502098
> max(x)
[1] 2.683640
> mean(x)
[1] -0.1715795
> sqrt(var(x))
[1] 0.9961516
>hist(x, 11)
```


Σκέδαση και κύρτωση

library(moments)

```
> library(moments)
> kurtosis(x)
> skewness(x)
```

$$kurt = \frac{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i - \overline{x})^4}{\left(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i - \overline{x})^2\right)^2}$$

$$skew = \frac{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i - \overline{x})^3}{\left(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(x_i - \overline{x})^2\right)^{3/2}}$$

Επισκόπηση 3

1 Start

2 Random numbers

3 Distributions

4 p-value

5 Confidence interval

Η συνάρτηση dnorm

Το ύψος της καμπύλης κανονικής κατατομής

```
> dnorm(0)
[1] 0.3989423

> dnorm(1)
[1] 0.2419707

> dnorm(-1)
[1] 0.2419707

> dnorm(1,10,5)
[1] 0.01579003

> v <- c(-1,0,1)
> dnorm(v)
[1] 0.2419707 0.3989423 0.2419707
```


Η συνάρτηση pnorm

Το ολοκλήρωμα της συνάρτησης πιθανότητας

```
> pnorm(0)
[1] 0.5

> pnorm(1, mean=0, sd=1)
[1] 0.8413447

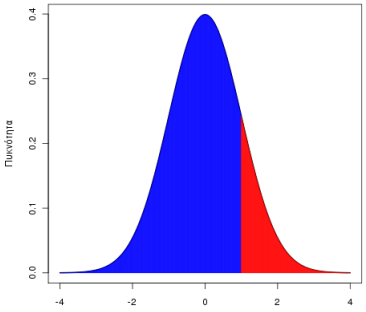
> pnorm(-1, mean=0)
[1] 0.1586553

> pnorm(1, mean=10, sd=5)
[1] 0.03593032

> v <- c(-1,0,1)
> pnorm(v)
[1] 0.1586553 0.5000000 0.8413447
```


Διαγραμματική επεξήγηση της συνάρτησης pnorm

$$\int_{-\infty}^{1} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2} = 0.8413447$$

$$\int_{1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2} = 0.1586553$$

```
> pnorm(1)
[1] 0.8413447
> 1-pnorm(1)
[1] 0.1586553
```


Η συνάρτηση qnorm

Σε ποιο x η πιθανότητα είναι p;

```
> qnorm(0.25)
[1] -0.6744898
> qnorm(0.25, mean=0)
[1] -0.6744898
> qnorm(0.25, mean=0, sd=2)
[1] -1.34898
> v <- c (0.2, 0.5, 0.9)
> qnorm(v, mean=1, sd=1)
[1] 0.1583788 1.0000000 2.2815516
```

$$\int_{-\infty}^{x_0} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}x^2} = p$$

Συναρτήσεις κανονικής κατανομής

4 βασικές συναρτήσεις

dnorm Η πυκνότητα πιθανότητας **d** στο σημείο **x**
pnorm Η πιθανότητα **p** στο σημείο **x**
qnorm Σε ποιο σημείο **x** η πυκνότητα πιθανότητας είναι **d**
rnorm Τυχαίοι αριθμοί από κανονική κατανομή

Το ίδιο μοτίβο για άλλες κατανομές

dt Η πυκνότητα πιθανότητας **d** στο σημείο **x** της κατανομής **t**
pbinom Η πιθανότητα **p** στο σημείο **x** της διωνυμικής κατανομής
qchisq Σε ποιο σημείο **x** η πυκνότητα πιθανότητας της κατανομής χ^2είναι **d**
rgamma Τυχαίοι αριθμοί από τη γάμμα κατανομή

Συναρτήσεις t κατανομής

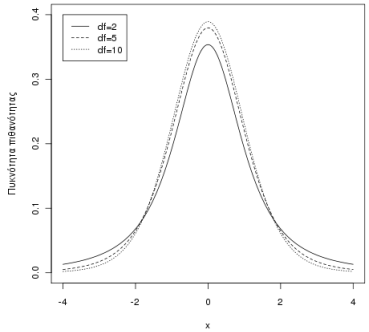
$$f(t) = \frac{\Gamma(\frac{\nu+1}{2})}{\sqrt{\nu\pi}\,\Gamma(\frac{\nu}{2})}\left(1+\frac{t^2}{\nu}\right)^{-\frac{\nu+1}{2}}$$

4 βασικές συναρτήσεις

- **rt** Αποδίδει τυχαίους αριθμούς από την t κατανομή
- **dt** Υπολογίζει το ύψος της καμπύλης της t κατανομής
- **pt** Υπολογίζει το ολοκλήρωμα της t κατανομής
- **qt** Υπολογίζει το σημείο στο οποίο η t κατανομή έχει δεδομένο ολοκλήρωμα, δηλαδή είναι η αντίστροφη της συνάρτησης **pt**.

Η κατανομή t διαγραμματικά


```
> x <- seq(-4, 4, by=0.01); y1 <- dt(x, df=2)
> y2 <- dt(x, df=5); y3 <- dt(x, df=10)
> plot(x, y1, ylim=c(0,0.5), lty=1, type="l", ylab="Density")
> lines(x, y2, lty=2); lines(x, y3, lty=3)
```


Επισκόπηση 4

1 Start

2 Random numbers

3 Distributions

4 p-value

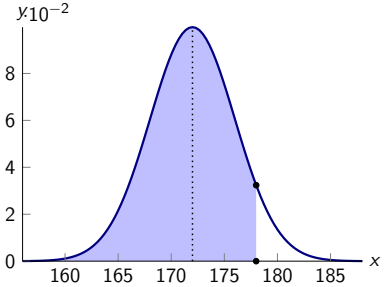
5 Confidence interval

Ύψος μέχρι 178 cm

Το ύψος (που ακολουθεί κανονική κατανομή) 40 φοιτητών έχει μέσο 172 cm και τυπική απόκλιση 4 cm. Ποια είναι η πιθανότητα κάποιος να έχει ύψος μέχρι 178 cm;

```
> pnorm(178, mean=172, sd=4)
[1] 0.9331928
```


$$\int_{-\infty}^{178} \frac{1}{\sqrt{2\pi 4}} e^{-\frac{(x-172)^2}{2(4)^2}} \, dx$$

Επίσης

```
> qnorm(0.9331928, mean=172,sd=4)
[1] 178
> dnorm(178, mean=172,sd=4)
[1] 0.0323794
```


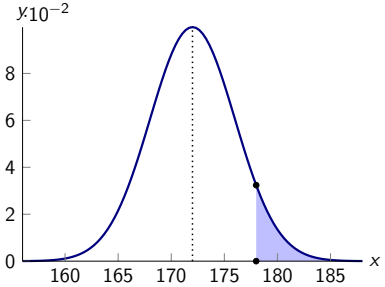
Ύψος άνω των 178 cm

Το ύψος 40 φοιτητών έχει μέσο 172 cm και τυπική απόκλιση 4 cm. Ποια είναι η πιθανότητα κάποιος να έχει ύψος πάνω από 178 cm;

```
> pnorm(178,172,4,lower.tail=F)
[1] 0.0668072
```

Επίσης

```
> qnorm(0.0668072, 172, 4,
+   lower.tail=F)
[1] 178
> dnorm(178, 172, 4)
[1] 0.0323794
```


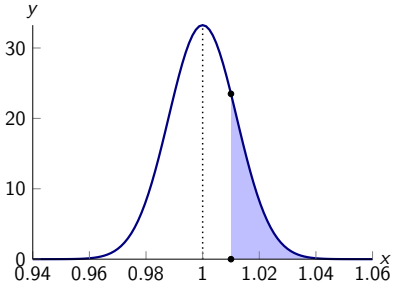
$$\int_{178}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{2\pi}4} e^{-\frac{(x-172)^2}{2(4)^2}} \, \mathrm{d}x$$

Βάρος άνω του 1 κιλού

Το καθαρό βάρος γάλατος που παράγει μια βιομηχανία ακολουθεί κανονική κατανομή με μέσο 1 κιλό και διακύμανση 0.012. Ποια είναι η πιθανότητα να πάρουμε ένα κουτί γάλα με βάρος μεγαλύτερο των 1010 γραμμαρίων;

```
1 - pnorm(1.01, 1, 0.012)
[1] 0.2023284
```


$$\int_{1.01}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{2\pi 1.02}} e^{-\frac{(x-1)^2}{2(1.02)^2}} \, \mathrm{d}x$$

Επίσης

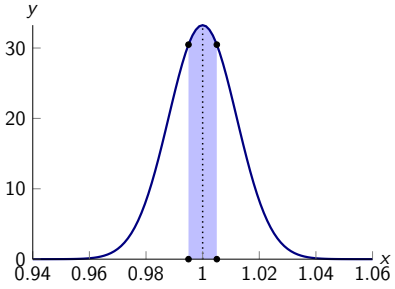
```
> qnorm(0.2023284, 1, 0.012,
+   lower.tail=F)
[1] 1.01
> dnorm(1.01, 1, 0.012)
[1] 23.49266
```


Βάρος περίπου 1 κιλό

Το καθαρό βάρος γάλατος που παράγει μια βιομηχανία ακολουθεί κανονική κατανομή με μέσο 1 κιλό και διακύμανση 0.012. Ποια είναι η πιθανότητα να πάρουμε ένα κουτί γάλα με βάρος μεταξύ 995 και 1005 γραμμαρίων;

```
> pnorm(1.005, 1, 0.012) -
+ pnorm(0.995, 1, 0.012)
[1] 0.3230778
```


Επίσης

```
> dnorm(0.995, 1, 0.012)
[1] 30.48103
```

$$\int_{0.995}^{1.005} \frac{1}{\sqrt{2\pi 1.02}} e^{-\frac{(x-1)^2}{2(1.02)^2}} \, \mathrm{d}x$$

Βάρος ακριβώς 1 κιλό

Το καθαρό βάρος γάλατος που παράγει μια βιομηχανία είναι τυχαία συνεχής μεταβλητή που ακολουθεί κανονική κατανομή με μέσο 1 κιλό και διακύμανση 0.012. Ποια είναι η πιθανότητα να πάρουμε ένα κουτί γάλα με βάρος ακριβώς 1 κιλό;

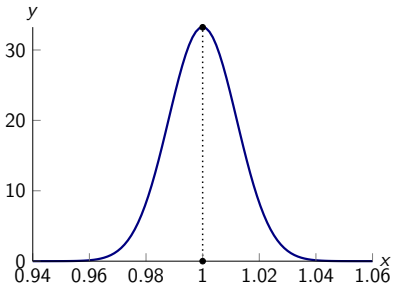
Χωρίς απάντηση. Σκεφτείτε μόνοι σας. $+1$ στον τελικό βαθμό στην/ον πρώτη/ο που θα διατυπώσει τη σωστή απάντηση.

Βάρος ακριβώς 1 κιλό

Το καθαρό βάρος γάλατος που παράγει μια βιομηχανία είναι τυχαία συνεχής μεταβλητή που ακολουθεί κανονική κατανομή με μέσο 1 κιλό και διακύμανση 0.012. Ποια είναι η πιθανότητα να πάρουμε ένα κουτί γάλα με βάρος ακριβώς 1 κιλό;

Χωρίς απάντηση. Σκεφτείτε μόνοι σας. $+1$ στον τελικό βαθμό στην/ον πρώτη/ο που θα διατυπώσει τη σωστή απάντηση.

$$\int_1^1 \frac{1}{\sqrt{2\pi 1.02}} e^{-\frac{(x-1)^2}{2(1.02)^2}} \, dx$$

Επισκόπηση 5

1 Start

2 Random numbers

3 Distributions

4 p-value

5 Confidence interval

Διάστημα εμπιστοσύνης του μέσου

$$\bar{x} - z_{\alpha/2}\sigma_{\bar{x}} < \mu < \bar{x} + z_{\alpha/2}\sigma_{\bar{x}}$$

```
> x  <- c (3,5,8,2,5,6,2,9)
> m  <- mean(x)
[1] 5
> sd <- sqrt(var(x))
[1] 2.618615
> n  <- length(x)
[1] 8
> e <- qt(0.975, df=n-1) * sd/sqrt(n)
[1] 2.189217
> m-e
[1] 2.810783
> m+e
[1] 7.189217
```


Έλεγχος υποθέσεων

Ερώτημα

Να βρεθεί αν το διάνυσμα τιμών x έχει μέσο μικρότερο του 5.

Υπολογισμός z

```
> x <- c(5,2,7,4,5)
> m <- mean(x)
> sd <- sqrt(var(x))
> n <- length(x)
> (m-5)/(sd/sqrt(n))
[1] -0.492366

> pnorm(-0.492366)
[1] 0.3112303
```

Μη απόρριψη

$$z = \frac{\bar{x} - \mu_0}{\sigma/\sqrt{n}}$$

$$H_0 : \bar{x} < 5$$
$$H_\alpha : \bar{x} \geq 5$$

Έλεγχος του μέσου του πληθυσμού με γνωστή διακύμανση

Έστω ένα δείγμα 12 παρατηρήσεων που προέρχεται από κανονική κατανομή έχει μέσο 50. Η τυπική απόκλιση του πληθυσμού είναι ίση με 4. Ας κάνουμε την υπόθεση πως ο μέσος είναι μικρότερος του 52.

$$H_0 \quad : \quad \mu \geq 52$$
$$H_\alpha \quad : \quad \mu < 52$$

```
> n     <- 12
> xbar  <- 50
> sigma <- 4
> mu    <- 52
> z     <- (xbar-mu) / (sigma/sqrt(n))
> p     <- pnorm(z)
> p
[1] 0.04163226
```

Η τιμή pval=0.0416 μας λέει ότι απορρίπτεται η H_0 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, αλλά όχι σε επίπεδο σημαντικότητας 1%.

Έλεγχος του μέσου του πληθυσμού με γνωστή διακύμανση

Ας υποθέσουμε πως έχουμε ένα δείγμα που προέρχεται από πληθυσμό, που ακολουθεί την κανονική κατανομή αλλά δεν ξέρουμε τη διακύμανση. Έστω ότι θέλουμε να ελέγξουμε αν ο μέσος του πληθυσμού είναι μικρότερος του 52:

$$\begin{aligned} H_0 &: \mu \geq 52 \\ H_\alpha &: \mu < 52 \end{aligned}$$

```
> x     <- c(45, 48, 50, 52, 48, 51, 55, 50, 53, 54, 49, 45)
> n     <- length(x)
> mx    <- mean(x)
> sigma <- sd(x)
> mu    <- 52
> z     <- (mx-mu) / (sigma/sqrt(n))
> p     <- pt(z, df=n-1)
> p
[1] 0.02722336
```

Η τιμή pval=0.027 μας λέει πως απορρίπτεται η H_0 σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, αλλά όχι σε επίπεδο σημαντικότητας 1%.

Σχόλια και ερωτήσεις

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Είμαι στη διάθεσή σας για σχόλια, απορίες και ερωτήσεις

